ДЕМОКРАТИЧНЕ СУСПІЛЬСТВО 15.10.2025 | Аня Дарґац

« Це премія Норвегії, а не наша»

Марія Коріна Мачадо отримала Нобелівську премію миру, але ніхто в Венесуелі не святкує

Нобелівську премію миру цього року вручили лідерці опозиції Венесуели Марії Коріні Мачадо. Норвезький Нобелівський комітет заявив, що саме вона «підтримує вогник демократії в дедалі густішій темряві» в Венесуелі. Насправді все дещо складніше.

Через репресії прихильники Мачадо не можуть відкрито радіти. Але страх візиту додому сил безпеки або арешту – не єдине, що зменшує ентузіазм. «Це премія Норвегії, а не наша», – каже одна венесуельська жінка, почувши новину зранку. «Нобелівська премія миру людині, яка ставить під загрозу людські життя, виступаючи за військове вторгнення?» – запитує молодий чоловік по дорозі на роботу. Навіть серед прихильників Мачадо є ті, хто сумнівається: «Вона, безперечно, заслуговує на нагороди, але ж не на Нобелівську премію миру», – уточнює студент-біолог.

Президент Венесуели Ніколас Мадуро виступив лише в неділю (в День опору корінних народів), назвавши Мачадо «диявольською відьмою», яку ненавидить 90 відсотків населення. Про премію не сказав нічого.

Натомість демократичні сили і всередині країни, і в еміграції вітали лауреатку, забувши про політичні розбіжності, бо вітали насамперед увагу, яку премія привернула до Венесуели. Найбільш авторитетна правозахисна організація країни також висловила схвалення, сприйнявши премію як «підтримку в боротьбі за зміни».

Суть премії передають дипломатичні висловлювання, наприклад, президента Німеччини Франка-Вальтера Штайнмаєра, про те, що премія є визнанням «особистої відданості, мужності та наполегливості», а не будь-якого діалогового проєкту чи успіху в переговорах. В цьому сенсі Мачадо – одна з суперечливих лауреатів Нобелівської премії миру.

Для того щоб стати лідеркою сучасної Венесуели, Мачадо бракує двох важливих речей: простору для маневру та готовності до діалогу

Багато хто віддає належне тому, як завзято Мачадо обстоювала свою перемогу на президентських виборах 28 липня 2024 року. Вона тоді отримала значну більшість голосів, як і колишній дипломат Едмундо Гонсалес Уррутія, який балотувався після зняття її кандидатури. Варто зауважити, що стараннями заздалегідь навчених працівників виборчих дільниць бюлетені було задокументовано, а її перемогу підтверджено цифрами та відсотками незалежно від державної виборчої комісії. Ця подія, безпрецедентна в історії венесуельської демократії, ще збільшила популярність Мачадо.

Але це було більше року тому, а зараз люди думають про майбутнє: чи чіплятися за вкрадене і втрачене, чи шукати нові шляхи? Для того щоб стати лідером сучасної Венесуели, Мачадо бракує двох важливих речей: простору для маневру та готовності до діалогу. Простір для маневру обмежений, оскільки вона вже понад рік у підпіллі. Це дуже вигідно режиму, який міг давно її заарештувати, але мав причини утриматися від цього.

З нагоди інавгурації президента Ніколаса Мадуро Мачадо з'явилася на мітингу своїх прихильників (що робить рідко). Після цього її затримали державні силові структури. Кілька годин єдиним джерелом інформації про неї було відео, яке було важко інтерпретувати, але врешті вона знову з'явилася. Стало зрозуміло: уряд старається не створювати мучеників і в ідеалі прагне домовитися про вигнання.

Мачадо усвідомлює, що вигнання означатиме втрату політичної ваги, тож продовжує боротьбу всередині країни. В таких умовах вона може діяти тільки через соціальні мережі та міжнародні контакти. З їхньою допомогою вона поширює свої погляди й старається мобілізувати міжнародну спільноту. Але не схоже, щоб хтось у Венесуелі намагався зберегти альянс партій, який вивів її на президентські вибори, або розробити спільну стратегію.

Важко уявити, що Мачадо зможе щось змінити мирним шляхом

Вона лише одна з лідерів опозиції, а не єдина лідерка, як її часто представляють міжнародній спільноті. Навіть навпаки, своїми безкомпромісними закликами до бойкоту парламентських, губернаторських і

місцевих виборів 2025 року вона розділила нечисленні демократичні сили, що залишилися в країні, на тих, хто з лояльності підтримав заклики, і тих, хто відмовився без бою покинути політичну арену.

Також немає стратегічного союзу з правозахисними організаціями, хоча в ньому всі зацікавлені, зважаючи на політв'язнів з усіх боків. Варто додати, що той, хто шукає людей, які підтримують «вогник демократії» в Венесуелі, неодмінно їх знайде.

А що з союзами з сусідами, наприклад, з найважливішим економічним партнером Венесуели Колумбією або сильним регіональним гравцем Бразилією? Ніяких ознак. Міжнародні партнери Мачадо – на півночі. Зокрема, відомо про її тісні зв'язки з державним секретарем США Марко Рубіо. На початку року вони відзначали онлайн його інавгурацію, а загалом активно підтримують одне одного в соцмережах. Навіть президент США Трамп, попри всі амбіції, висловився про лауреатку з повагою. Мачадо, своєю чергою, саме президентові США присвятила свою нагороду. Ці зв'язки з міжнародними колами правих популістів існують уже давно і мають ідеологічне підґрунтя, про що свідчить, зокрема, лютневий виступ Мачадо перед правопопулістською фракцією Європарламенту в Брюсселі.

Зважаючи на все це, важко уявити, що Мачадо зможе щось змінити мирним шляхом. Вона не очолює демократичний альянс, здатний взяти на себе обов'язки уряду, і не є надійним партнером для діалогу з режимом. Той, хто прагне мирного переходу, повинен робити пропозиції можновладцям і налагоджувати зв'язки. Для Мачадо ж найкращий варіант – військове вторгнення. Чи відбудеться воно і в якій формі, поки незрозуміло. В будь-якому разі США нарощують військову присутність у Карибському морі. Міжнародній спільноті варто бути уважною.

Переклад з англійської Дар'ї Прусенко

Аня Дарґац

Аня Дарґац (Anja Dargatz) – керівниця офісу Фонду ім. Фрідріха Еберта (FES) у Венесуелі. До цього очолювала офіси FES у Баден-Вюртемберзі, Болівії та Судані, працювала в робочій групі з питань миру та розвитку (FriEnt), а також у офісі FES у Брюсселі. Вивчала сучасну історію та політологію.